

Beslut

**efter planerad kvalitetsgranskning av Stockholm
kommuns ansvar för grundskola och gymnasieskola**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19–20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning av avseende de förutsättningar huvudmannen skapar för att eleverna får en likvärdig utbildning. En kvalitetsgranskning ska belysa hur väl huvudmannen klarar sitt uppdrag att ge elever förutsättningar att nå de nationella målen.

Läsanvisning

Skolinspektionen bedömer huvudmannens arbete inom två områden, se bilaga 1. Inom varje område bedöms om huvudmannen uppfyller Skolinspektionens kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en huvudman bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen ett utvecklingsområde. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av huvudmannen. Om en huvudman bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen någon redovisning men kan lämna en framåtsyftande kommentar.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att myndighetens kvalitetskriterier uppfylls i följande utsträckning:

Huvudmannens analys av studieresultat och trygghet

Huvudmannen gör i flera delar relevanta analyser av studieresultat och resultat avseende trygghet, som kan utgöra underlag för förbättringsåtgärder inom dessa områden, och utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Huvudmannen behöver fördjupa analysen av orsakerna till skillnader i den upplevda tryggheten mellan flickor och pojkar samt mellan kvinnor och män, samt skillnader i studieresultat mellan flickor och pojkar i grundskolan.

Huvudmannens kompensatoriska arbete

Huvudmannen gör i flera delar relevanta kompensatoriska åtgärder, som syftar till att elever med sämre förutsättningar ska nå utbildningens mål så långt som möjligt, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Huvudmannen behöver tydliggöra förväntade effekter av beslutade kompensatoriska åtgärder för respektive åtgärd.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 2026-06-01 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån identifierade utvecklingsområden.

Redovisningen skickas via e-post, till skolinspektionen.stockholm@skolinspektionen.se, eller per post till, Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 STOCKHOLM. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2024:6148) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Huvudmannens analys av studieresultat och trygghet

1 kap. 9 §, 4 kap. 3, 5–7 §§, 5 kap. 3 § skollagen
--

Skolinspektionen bedömer följande: Huvudmannen gör i flera delar relevanta analyser av studieresultat och resultat avseende trygghet, som kan utgöra underlag för förbättringsåtgärder inom dessa områden, men utvecklingsområden finns.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit vid intervjuer med rektorer, representanter för huvudmannen, inkommen dokumentation samt tidigare genomförda planerade kvalitetsgranskningar på skolenhetsnivå under höstterminen 2024 och offentlig statistik.

Huvudmannens analys avseende elevernas studieresultat

Grundskolan

Huvudmannen samlar in ett omfattande underlag i sin uppföljning av studieresultat. Underlaget omfattar bland annat resultat från de obligatoriska bedömningsstöden, nationella prov, omdömen och betyg i alla årskurser och ämnen. Samtliga uppföljningsresultat är uppdelade utifrån kön. Där utöver följer huvudmannen upp data kring faktorer som kan påverka studieresultaten såsom elevfrånvaro, lärarbehörighet, elevhälsans utformning och elevernas socioekonomiska bakgrund. Huvudmannen tar också in information genom skolenheternas tertialrapporter. De insamlade resultaten utgör underlag som huvudmannen kan analysera.

Huvudmannen gör relevanta analyser gällande höga och låga studieresultat i syfte av att hitta orsaker till vad som ligger bakom dessa. Med underlag från uppföljningen gör huvudmannen jämförande analyser på aggregerad nivå mellan och inom skolenheter, årskurser och över tid för att hitta mönster och samband mellan resultaten. Huvudmannen har i sina analyser

funnit att elevernas studieresultat på en aggregerad nivå korrelerar med elevernas socioekonomiska förutsättningar. Skolor med ett högt socioekonomiskt index har lägre studieresultat och skolor med ett lågt socioekonomiskt index har högre studieresultat. Genom att följa både den aggregerade nivån och skolornas resultat identifierar huvudmannen vad som sticker ut som höga respektive låga resultat. Huvudmannen har en analysenhet som bistår grundskolecheferna i analysarbetet. Utifrån dessa framtagna analyser genomför grundskolecheferna fördjupande analyser av höga och låga studieresultat vid återkommande resultat- och kvalitetsdialoger med skolornas ledningsgrupper samt genom rektorsgrupperna i skolområdena. Grundskolecheferna ställer då undersökande frågor och får en fördjupad bild av studieresultaten samt säkerställer att rektorerna själva har uppmärksammat skillnader i resultat. Det gör grundskolecheferna genom att ställa kritiska frågor till rektorerna för att säkra att rektorerna har svar på vad eventuella skillnader i resultaten beror på. Grundskolecheferna från de olika skolområdena analyserar också gemensamt alla skolområdets resultat.

Huvudmannen har i sina analyser av låga studieresultat identifierat starka samband mellan studieresultat och faktorer utanför skolan som huvudmannen har svårt att påverka. Huvudmannen har vidareutvecklat Skolverkets arbetsverktyg för lokala sambandsanalyser (SALSA) med ytterligare parametrar till en egen statistisk beräkningsmodell som stöd för sitt analysarbete. Huvudmannens egen beräkningsmodell används för att uppskatta ett referensvärde av skolornas förväntade meritvärde mot bakgrund av faktorer som skolan inte kan påverka men som har betydelse för studieresultaten. För att tydliggöra skillnader och samband mellan skolor kopplat till de socioekonomiska utmaningarna har huvudmannen delat upp skolorna i kvartiler, från skolorna med lägst socioekonomiskt index till de med högst. En uppdelning som visat sig relevant för att identifiera skillnader i utvecklingen av studieresultat mellan grupper av skolor. Genom uppdelningen har huvudmannen kunnat tydliggöra ett mönster mellan skolorna där studieresultaten under senaste året minskat något inom både den lägsta och högsta kvartilen. Vidare har huvudmannens analys visat att det inom vissa kvartiler finns ett samband mellan låga resultat, hög skolfrånvaro, språkliga utmaningar och psykisk ohälsa. Analysen visar även att sambandet mellan frånvaro och låga resultat är mer

relevant för elever inom kvartil 4 skolor med högt socioekonomiskt index jämfört med elever inom kvartil 1 skolor med lågt socioekonomiskt index.

Huvudmannen har delvis förklaringar till höga studieresultat. I sina analyser av höga studieresultat lyfter huvudmannen på en aggregerad nivå sambandet mellan goda socioekonomiska förutsättningar och höga studieresultat samt att skolor med lågt socioekonomiskt index tenderar att ha jämnare studieresultat över tid. På skolnivå visar huvudmannens analys av höga studieresultat på olika förklaringar så som till exempel ett starkt ledarskap hos rektorer, söktryck till utbildningen, starkt systematiskt kvalitetsarbete och skolkultur. Huvudmannen fokuserar i stora delar sina analyser av studieresultat på skillnaden mellan skolornas meritvärde i förhållande till det beräknade meritvärdet utifrån sin egen beräkningsmodell och konstaterar om skolan ligger i linje med, över eller under förväntat värde. Däremot har huvudmannen inte på samma systematiska sätt uppmärksammat och analyserat avvikelser mellan nationella prov och betyg i sina analyser av höga studieresultat. I intervjuer med såväl rektorer som grundskolechefer framkommer att skolor med stora avvikelser inte fått frågor om orsaken till avvikelserna och att rektorerna i många fall är omedvetna om påtagliga avvikelser. Rektorerna och grundskolecheferna har inte heller analyserat eller vägt in hur dessa avvikelser påverkar skolans meritvärde. Detta medför att huvudmannen inte med säkerhet kan veta om det är lärares bedömning eller undervisning som ligger bakom höga studieresultat.

Huvudmannen har identifierat skillnader och förändringar i studieresultat mellan flickor och pojkar men analyserar inte vad som orsakar dessa skillnader. Huvudmannen konstaterar endast att flickors meritvärde försämrats något i årskurs 6 i förhållande till tidigare år och att skillnaden mellan könen minskat de senaste sex åren. För årskurs 9 konstaterar huvudmannen att pojkar fortfarande har något lägre meritvärde generellt men att pojkars meritvärde stigit under senaste femårsperioden medan flickors sjunkit. Vidare visar uppföljningen att pojkar i högre utsträckning än flickor blir behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram i majoriteten av skolorna, samt att förändringen i skillnaden mellan flickors och pojkars resultat vid skolor med högst socioekonomiskt index beror på att flickornas resultat försämrats. Huvudmannen är medveten om förändringarna i

studieresultat men har ännu inte analyserat och funnit förklaringar till vad orsakerna beror på.

Gymnasieskolan

Huvudmannen har genom regelbunden uppföljning av olika studieresultat en bred och jämförbar bild av gymnasieskolorna som ligger till grund för den analys av resultaten som genomförs. Underlaget samlas in på både program- och skolenhetsnivå och omfattar exempelvis examensbevis, studiebevis, gymnasieintyg, betyg och resultat på nationella proven. Resultaten omfattar alla program och ämnen samt är uppdelade utifrån kön. Där utöver följer huvudmannen upp data kring faktorer som kan påverka studieresultat som elevfrånvaro, lärarbehörighet, elevhälsans utformning och elevernas socioekonomiska bakgrund. Huvudmannens analysunderlag utgörs också av skolornas tertiärrapporter med efterföljande resultatdialoger. Resultatdialogerna sammanställs och analyseras på aggregerad nivå för att huvudmannen ska kunna upptäcka såväl goda resultat som utmaningar och utvecklingsområden. Huvudmannen har en statistik- och en analysenhet som bistår i analysarbetet.

Huvudmannen gör relevanta analyser gällande höga och låga studieresultat i syfte av att hitta orsaker till vad som ligger bakom dessa. Huvudmannens förklaringar till både låga och höga resultat på olika nationella program kopplas till socioekonomiska faktorer, elevernas antagningspoäng och betyg men även till elevers kunskaper i svenska, frånvaro och behov av anpassningar och stöd. Förädlingsvärdet, det vill säga studieresultat i förhållande till elevernas ingångsfaktorer som socioekonomisk bakgrund och meritvärde vid antagning, analyseras också av huvudmannen. Vidare analyserar huvudmannen avvikelser mellan nationella prov och betyg för att försäkra sig om att betygssättningen är så likvärdig som möjligt och för att söka förklaringar till studieresultat. Huvudmannen har i sina analyser konstaterat lägre måluppfyllelse i korrelation till högre frånvaro och att frånvaron påverkas av faktorer så som undervisningens kvalitet, schemaläggning och relationer till lärare. Huvudmannen har förklaringar till låga studieresultat i vissa ämnen, exempelvis i ämnet matematik. Bland annat har huvudmannen sett ett samband mellan kunskaper i algebra och möjligheter att nå målen i matematik. Huvudmannen har konstaterat att studieresultat för eleverna på de högskoleförberedande programmen är höga över tid jämfört med riket och huvudmannen kopplar detta till höga

antagningspoäng och socioekonomiska faktorer. Vidare så visar huvudmannens analys att eleverna på yrkesprogrammen har låga meritvärden när de påbörjar utbildningen. Huvudmannen gör även en analys av enskilda skolor, oavsett program, och söker förklaringar till låga och höga resultat. När det gäller introduktionsprogrammen tar huvudmannen del av skolornas analys av resultat som bland annat framkommer i resultatdialogerna. Huvudmannen har i sin analys exempelvis sett att det finns utmaningar för elever på programinriktat val att bli behöriga till nationellt program så snart som möjligt, särskilt för elever som läser programinriktat val mot högskoleförberedande program.

Huvudmannen följer upp studieresultat utifrån kvinnor och män, exempelvis andel med examen och betygspoäng och utifrån analys har vissa generella orsaker till resultatskillnader mellan kvinnor och män identifierats. Huvudmannens uppföljning har visat på små förändringar över tid mellan könen. Generellt uppnår kvinnor högre resultat än män även om skillnader minskat något de senaste två åren. Huvudmannen förklarar de skillnader som finns med att en majoritet av eleverna är kvinnor i de skolor som har höga resultat. Det framgår att huvudmannen diskuterar skillnader i studieresultat mellan kön på aggregerad nivå baserat på resultatdialoger med skolledningar.

Huvudmannens analys avseende elevernas trygghetsresultat

Grundskolan

Huvudmannen har genom uppföljning en god bild av elevernas upplevelse av tryggheten på skolorna och de skillnader som finns mellan skolorna. Uppföljningen är bred och omfattar bland annat elevenkäter, trygghetsvandringar och de nyligen initierade trygghetsdialogerna. I trygghetsdialogerna, som genomförs vartannat år med respektive skola, träffar representanter från huvudmannen skolledning, elevhälsa och trygghetsteam. Vid träffarna går de igenom skolornas elevhälso- och trygghetsarbete i form av kränkingsanmälningar, statistik kring elevfrånvaro, verksamhetsplan, plan mot kränkande behandling och diskriminering och elevhälsoplan.

Huvudmannen har en analys med relevanta förklaringar och belägg för elevernas upplevelse av trygghet. Huvudmannen använder de samlade underlagen från uppföljning, skolchefernas uppföljning av skolornas trygghetsanalyser och huvudmannens egna trygghetsanalyser från trygghetsdialogerna för att skapa en sammantagen bild av tryggheten samt av skillnader mellan skolorna och skolområden. Huvudmannen konstaterar utifrån sin uppföljning att de allra flesta eleverna upplever att de är trygga och att det skett en liten ökning av trygghetsupplevelsen över tid. Analysen av den upplevda tryggheten visar att det inte räcker med att följa upp de sammantagna trygghetsresultaten på områdesnivå eller skolnivå eftersom det finns stora skillnader mellan hur elever på olika skolor upplever sin trygghet samt att det finns stora skillnader i upplevelsen av trygghet mellan elevgrupper vid samma skola. Vidare visar huvudmannens uppföljning att både de höga och låga trygghetsresultaten varierar över tid då de enskilda skolornas resultat varierar mellan åren. Huvudmannen lyfter även vikten av fördjupade trygghetsanalyser på skolnivå för skolor inom kvartil 4 där huvudmannen identifierat att eleverna i högre grad än inom övriga skolområden utsätts för risk för till exempel gängkriminalitet. I sin analys av arbetet på skolnivå har huvudmannen identifierat skillnader i skolornas trygghetsarbete och resultat utifrån skolornas trygghetsarbete. Genom att följa upp utfallet av insatser över tid har huvudmannen kunnat belägga att vissa insatser gynnar elevernas upplevelse av trygghet. Som exempel på insatser som gynnar elevernas upplevelse av trygghet lyfter huvudmannen organiserad rastverksamhet för de yngre eleverna, att elever i årskurs 5 gynnas av klasslärarsystem samt att installerade kameror i skolornas lokaler gynnar högstadieelevernas upplevelse av trygghet.

Huvudmannen analyserar inte orsakerna till skillnader i upplevelsen av trygghet mellan flickor och pojkar trots att huvudmannen har tillgång till alla resultat uppdelade på kön. Huvudmannen konstaterar endast att pojkar generellt upplever skolan som tryggare och att flickors upplevelse av trygghet minskar under mellanstadiet och är ännu lägre i högstadiet. Men huvudmannen har inga förklaringar till varför och vad som ligger bakom skillnaderna i resultaten och varför flickors upplevelse av otrygghet ökar under senare delen av grundskolan. Skolinspektionens planerade kvalitetsgranskningar på skolnivå hösten 2024 visar även att flera skolor behöver utveckla sitt strategiska jämställdhetsarbete.

Gymnasieskolan

Av granskningen framgår att huvudmannen på gymnasienivå följer upp lägre och högre trygghetsresultat och de skillnader som finns mellan skolorna. Huvudmannen har ett brett underlag som visar elevers upplevda trygghet på olika skolor, program och klasser, så som huvudmannens egna och Skolinspektionens enkäter, sammanställningar av anmälda kränkningar och statistik över elevfrånvaro. På samma sätt som för analys av studieresultat utgör också dialoger med rektorer i olika former ett viktigt underlag för huvudmannens analys av trygghet.

Huvudmannen gör relevanta analyser gällande höga och låga trygghetsresultat i syfte att hitta orsaker till vad som ligger bakom dessa. Huvudmannens förklaringar till både låga och höga resultat kopplas bland annat till socioekonomiska faktorer och skolors olika förutsättningar. Huvudmannen har sett skillnader i trygghetsresultat som finns mellan såväl skolenheter som olika program. I uppföljningen har det framkommit att en övervägande majoritet av gymnasieeleverna upplever sig trygga med en positiv utveckling sedan 2018. Huvudmannen drar slutsatsen att de generellt höga trygghetsresultaten beror på det systematiska trygghetsarbetet skolor och huvudman bedriver. Exempelvis i form av systematiserad uppföljning och analys och olika typer av stöd till skolor från huvudmannen. Låga resultat hänvisas till enstaka skolenheter där huvudmannen fördjupar sin analys utifrån dialog med rektor. I de låga trygghetsresultaten finns ett samband till bland annat lägre antagningspoäng och hög frånvaro bland elever.

Huvudmannen följer upp resultat avseende trygghet utifrån kön på skolnivå och aggregerad nivå men har inte analyserat vad skillnaderna i kvinnors och mäns upplevelse av trygghet beror på. I huvudmannens egen trygghetsrapport ses inga större generella skillnader i upplevd trygghet mellan kvinnor och män. Dock kan huvudmannen se skillnader i upplevelse av trygghet mellan program, där särskilt kvinnor på yrkesprogram upplever sig mindre trygga jämfört med män. Huvudmannen anger förklaringar så som att det är få kvinnor på ett program eller skola men har vid tidpunkten för granskningen inte analyserat orsaker till att kvinnor på yrkesprogram är mindre trygga. I Skolinspektionens skolenkät för 2024 framkommer skillnader där kvinnor generellt anger lägre värden vad gäller trygghet jämfört med män. Det framkommer också av huvudmannens trygghetsrapport att kvinnor på högskoleförberedande program upplever

sig mindre trygga i klassrumsmiljön när det handlar om att våga fråga om det är något de inte förstår på lektionerna. Huvudmannen har dock inte analyserat vad skillnaderna i upplevd trygghet mellan kvinnor och män beror på men har gett i uppdrag till skolledningar att undersöka orsaker.

Huvudmannens analys av studie- och trygghetsresultat kopplat till utbildningens genomförande och förutsättningar

Grundskolan

Huvudmannens analys av skolornas studie- och trygghetsresultat relaterar till hur utbildningen genomförs och de förutsättningar lärare och rektorer får från huvudmannen. Genom att ta del av rektorernas analys i regelbundna dialoger fördjupar huvudmannen sin analys och tar reda på vad som ligger bakom utfallet på respektive skola. Huvudmannen analyserar, på skolnivå, skillnader i resultat utifrån de lokala förutsättningarna så som till exempel om skolan får ta emot många nya elever på grund av lediga platser eller om skolan har elevgrupper med särskilda behov. Huvudmannen bryter även ner de låga resultaten i ämnen för att identifiera de faktorer som går att påverka inom ramen för undervisningen genom att identifiera till exempel vad i matematiken som gör att elever inte blir behöriga till gymnasieskolan. På skolnivå spelar bland annat trygghetsdialogerna en viktig roll genom att i dialogform stödja skolornas interna arbete med att analysera och knyta samman stöd, närvaro- och trygghetsarbete. Som tidigare nämnts visar huvudmannens analys på en övergripande nivå hur skolornas trygghets- och studieresultat samverkar med socioekonomiskt index och huvudmannen skapar resursmässiga förutsättningar för skolorna att möta behoven genom resursfördelning. Ett exempel på ett område där huvudmannen utifrån sin analys skapat förutsättningar för och fördelat resurser till en insats för både trygghets- som studieresultat är analysen bakom skolakuten. Vid skolakuten kan elever placeras tillfälligt för undervisning och stöd.

Gymnasieskolan

Huvudmannens förklaringar och belägg relaterar till hur utbildningens genomförande och förutsättningar påverkar resultaten. Genom tät dialog med rektorer i flera olika mötesformer liksom regelbundna skolbesök

undersöker huvudmannen om förklaringar till låga och höga resultat kan hänföras till skillnader i exempelvis undervisningens kvalitet, trygghetsarbetet, lokaler eller lärares och rektors förutsättningar. Exempelvis kopplar huvudmannen höga studieresultat på yrkesprogram till en god samverkan med branschen med välfungerande programråd och arbetsplatsförlagt lärande. Förklaringar till låga studieresultat med hög andel F i exempelvis ämnet matematik som huvudmannen identifierat, kopplas bland annat till elevernas förkunskaper och undervisningen på skolorna. Det framgår att huvudmannen undersöker framgångsfaktorer på skolor och överlag har god inblick i materiella, personella och organisatoriska förutsättningar på skolorna. Exempelvis har huvudmannen nyligen gjort en uppföljning av elevhälsans omfattning och initierat ett förändrat elevhälsoarbete på skolorna med syfte att höja kvalitet och likvärdighet. Vidare ger huvudmannen utifrån analys stöd till skolor utifrån specifika behov, såsom stöd till ledningsgrupper eller pedagogisk utveckling för lärare och ser till att goda exempel på skolor sprids vidare exempelvis genom nätverk. Huvudmannen kopplar också programsammansättningen på skolor till de förutsättningar som finns på skolenheterna och gör vid behov förändringar.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Huvudmannen behöver fördjupa analysen av orsakerna till skillnader i den upplevda tryggheten mellan flickor och pojkar och mellan kvinnor och män, samt skillnader i studieresultat mellan flickor och pojkar i grundskolan.

Motiveringen till utvecklingsområdet är att huvudmannen har en svag analys av orsakerna till skillnader i den upplevda tryggheten mellan flickor och pojkar och kvinnor och män. Huvudmannen har rutiner för att följa upp trygghetsresultat utifrån kön men gör få analyser som visar hur resultaten påverkas utifrån skolornas förutsättningar och av hur utbildningen genomförs. För grundskolans del gäller motsvarande även för analys av skillnader mellan flickors och pojkars studieresultat. Avsaknaden av en tydlig koppling mellan orsaker och upplevelse av trygghet eller studieresultat riskerar att innebära att huvudmannens utvecklingsarbete

riktas mot andra områden än där det behövs som mest och att viktiga insikter i elevers upplevelse av trygghet aldrig tas omhand.

Skolinspektionen rekommenderar därför att huvudmannen utifrån sin samlade kunskap om verksamheten analyserar vilka förklaringar det kan finnas till skillnader i trygghetsresultat och studieresultat mellan könen. Genom att grundligare analysera resultaten kan huvudmannen få en djupare förståelse för de faktorer som påverkar flickors och pojkars respektive kvinnors och mäns upplevelse av trygghet på skolorna, samt studieresultat avseende flickor och pojkar i grundskolan. Det är viktigt att huvudmannen problematiserar om de förklaringar som förs fram är rimliga i förhållande till empiri om verksamheten och relevant forskning. När det gäller analys av skillnader i resultat mellan flickor och pojkar samt kvinnor och män är det viktigt att huvudmannen undersöker vilken påverkan olika faktorer kan ha. Exempelvis om hur undervisningen och trygghetsarbetet på skolorna påverkat elevernas resultat. I och med att det förekommer skillnader i trygghetsresultat mellan flickor och pojkar respektive kvinnor och män på skolor och inom skolor och program så kan ett sätt att fördjupa analysen vara att komplettera statistiken med intervjuer med elever och personal. Det är också av vikt att huvudmannens analysarbete dokumenteras så att kunskapen om samband och slutsatser finns tillgängliga över tid och kan användas för att skapa en gemensam förståelse inom organisationen om vad som påverkar trygghetsresultaten för flickor och pojkar respektive kvinnor och män. Ett sätt för att fördjupa analysen av skillnader mellan flickors och pojkars studieresultat i grundskolan kan vara att analysera hur rektorerna arbetar strategiskt med jämställdhet på skolorna, framförallt gällande hur undervisningen bedrivs för att flickor och pojkar ska ges förutsättningar att lära och utvecklas utan att begränsas av stereotypa normer kring kön.

Huvudmannens kompensatoriska arbete

1 kap. 9 §, 2 kap. 8 § och 4 kap. 7 § skollagen

Skolinspektionen bedömer följande: Huvudmannen har i flera delar vidtagit relevanta kompensatoriska åtgärder, som syftar till att elever med sämre förutsättningar ska nå utbildningens mål så långt som möjligt, men utvecklingsområden finns.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit vid intervjuer med rektorer, representanter för huvudmannen samt inkommen dokumentation och offentlig statistik.

Analys inför beslut om kompensatoriska åtgärder och fördelning av resurser

Grundskolan

Huvudmannens analys visar hur elevers olika förutsättningar och behov påverkar deras möjlighet att tillgodogöra sig utbildningen. Genom analys av statistik och kvalitetsdialoger med rektorerna har huvudmannen identifierat elevgrupper i behov av kompensatoriska åtgärder. De identifierade grupperna är; flerspråkiga elever, nyanlända elever, placerade elever i familjehem eller behandlingshem och elever i behov av särskilt stöd. Huvudmannens analys visar att dessa elever många gånger återfinns i flera grupper samtidigt och även i högre utsträckning på vissa skolor och skolområden. Som exempel kan en elev vid ett familjehem även ha behov av särskilt stöd, eller vara flerspråkig eller både och. I analysen söker huvudmannen förklaringar till identifierade elevgruppers lägre resultat. Analysen visar att även om det finns elever med kompensatoriska behov inom samtliga skolområden så har eleverna inom vissa områden sammanlagt större kompensatoriska behov gällande det svenska språket. Huvudmannen redogör till exempel om att de identifierat stora skillnader avseende den omfattning olika elevgrupper kommer i kontakt med svenska språket utanför skolan. Skillnader som i hög utsträckning påverkar elevernas möjlighet att tillgodogöra sig utbildningen.

Huvudmannen kan tydligt motivera och förklarar hur såväl ekonomiska som personella och materiella resurser som tillförs har sin grund i förhållanden på de olika skolorna och elevers olika behov. Utifrån att huvudmannens analys visar på tydliga samband mellan elevernas socioekonomiska förutsättningar, elevernas kunskapsutveckling och skolornas behov så har huvudmannen utvecklat en modell för socioekonomisk ersättning. Modellen, som är ett system för resursfördelning, baseras på en bred kännedom om elevers bakgrundsförhållanden utifrån eventuellt invandringsår, vårdnadshavares utbildningsbakgrund, om vårdnadshavaren uppbär ekonomiskt bistånd,

familjesituation, vårdnadshavarnas inkomst, skolmiljö samt boendemiljö. Modellen som har använts under flera år har följts upp och utvärderats för att säkerställa att skolornas resurser kan möta elevernas behov av kompensatoriska insatser. För att inte variationerna i resurstilldelning till skolorna ska bli för kännbara vid förändringar i elevsammansättningen, används ett glidande medelvärde som bygger på de tre senaste årens index.

Gymnasieskolan

Huvudmannen gör en analys som förklarar hur elevernas behov och förutsättningar påverkar deras möjligheter att tillgodogöra sig utbildningen. Inom ramen för analysarbetet har huvudmannen identifierat flera elevgrupper som har låga studieresultat och som kan vara i behov av kompensatoriska åtgärder och kan tydligt motivera resursfördelningen utifrån dessa elevgruppers behov. Det är exempelvis elever med upprepade och längre frånvaro, elever på introduktionsprogram och elever i behov av specialpedagogiskt stöd. Analysen visar att elever många gånger återfinns i flera grupper samtidigt. Huvudmannens analys visar att elever med upprepade och hög frånvaro finns i varierande omfattning på olika skolor. Huvudmannen har genomfört en kvantitativ och kvalitativ analys som visar frånvarons omfattning på olika program och skolenheter liksom även orsaker till frånvaro. Över tid har huvudmannen i sitt analysarbete sett att elever på introduktionsprogram på olika skolor har låga studieresultat och huvudmannen utvecklar därför sitt arbete kring dessa olika program tillsammans med skolorna. En annan elevgrupp som identifierats är elever i behov av specialpedagogiskt stöd där analysen visar att elever bland annat är i behov av en anpassad miljö och ett utökat stöd för att nå målfyllnelse. Huvudmannen ger också några exempel på skolenheter som utifrån analys konstaterats ha behov av ledningsstöd, stöd för undervisningsutveckling eller stärkt elevhälsa och som fått stöd av huvudmannen i dessa avseenden. Utifrån analys har huvudmannen sett att matematik är ett ämne med låga resultat på flera skolor där undervisningens kvalitet behöver utvecklas. I avsikt att förbättra resultaten i matematik genomför huvudmannen varje år ett diagnostiskt prov i matematik för eleverna i årskurs 1 på gymnasiet. Utifrån provets resultat arbetar sedan huvudmannen för att utveckla undervisningen på skolenheter med stöd av bland annat en lektor i ämnet.

Kompensatoriska åtgärder och fördelning av resurser

Grundskolan

Huvudmannen genomför relevanta kompensatoriska åtgärder förankrade i analyser av de behov och förutsättningar eleverna har för att tillgodogöra sig utbildningen. Majoriteten av huvudmannens kompensatoriska arbete sker inom respektive skolenhet utifrån de utökade resurserna som tilldelas skolenheterna baserat på modellen för socioekonomisk ersättning. Dessa insatser beslutas av respektive rektor även om huvudmannen följer upp användandet av de fördelade resurserna. Utöver det kompensatoriska arbetet som möjliggörs av huvudmannens socioekonomiska fördelning identifierar huvudmannen utifrån sin analys även behov av riktade kompensatoriska insatser som ligger till grund för hur de fördelar ytterligare resurser gentemot skolområden och skolenheter. För att säkra ett ändamålsenligt stöd till eleverna i behov av kompensatoriska insatser har huvudmannen valt att både genomföra riktade insatser mot identifierade elevgrupper samt att skapa förutsättning för skolenheterna att möta elevernas behov av insatser utifrån resursfördelning. På individnivå har huvudmannen till exempel insatser med direkt koppling till den enskilde eleven genom att till exempel starta upp särskilda undervisningsgrupper för elever i behov av särskilt stöd. Insatser som är direkt kopplade till identifierade behov vid skolenheter är till exempel högre lärartäthet, anpassad lärmiljö och högre andel behöriga lärare. Samtidigt finns kompensatoriska insatser av mer främjande karaktär med mer indirekt koppling till ett specifikt område som till exempel erbjudandet av skolfrukost, eller för en meningsfull fritid på vissa skolor.

Granskningen visar att huvudmannen aktivt följer upp effekterna av de kompensatoriska åtgärderna. Effekten av insatserna följs upp i syfte att kunna utveckla stödet, förbättra eller avveckla insatser så att åtgärderna leder till faktiska förbättringar för identifierade elever. Insatsernas effekt följs upp både utifrån grundskolechefernas samlade bild och av berörda stöдавdelningar så som den centrala elevhälsans bild. På en aggregerad nivå har huvudmannen identifierat att skillnaderna i studieresultat minskat över tid mellan skolorna med olika socioekonomiska förutsättningar, då eleverna i de socioekonomiskt svaga områdena har höjt sina studieresultat. När huvudmannen i sin uppföljning inte ser en positiv utveckling avseende

elevernas måluppfyllelse utifrån de insatser som riktats till en skola genomför huvudmannen fördjupade analyser för den skolan. Ett sådant exempel är att huvudmannen haft en egen utredare på plats vid en skola under en längre tid för att ta reda på varför genomförda insatser inte fått önskad effekt på elevresultaten vid skolan. Uppföljningen försvåras av att elever med bristande måluppfyllelse återfinns i flera av de grupper mot vilka kompensatoriska insatser riktas. Ett exempel är flerspråkiga elever som kan tillhöra flera kompensatoriska grupper då de eleverna kan vara nyanlända, placerade elever i familjehem och elever i behov av särskilt stöd.

Granskningen visar att uppföljningen försvåras av att huvudmannen genomför flera insatser på strukturell nivå där de inte på förhand definierat förväntade effekter. Ett exempel på en sådana insats är meningsfull fritid där huvudmannen har som mål att förhindra elever att dras in i destruktiva miljöer, men huvudmannen har inte uttalat några förväntade effekter på lång eller kort sikt och har inte heller identifierat vilka elever som avses att fångas upp och som riskerar att hamna i kriminalitet. Ett annat exempel är insatsen avseende skolfrukost som avser att stärka elevers möjlighet till kunskapsinhämtning mot bakgrund av deras förutsättningar hemifrån. Även vid denna insats har eleverna i behov av insatsen inte identifierats och det saknas uttalade effekter på lång och kort sikt. Det blir då svårt för huvudmannen att följa upp effekten av insatsen och om den har träffat tänkt målgrupp. Emellertid finns exempel på kompensatoriska insatser där huvudmannen har uttalat förväntade effekter på kort och lång sikt på individnivå. En sådan insats är särskilda undervisningsgrupper. Genom de särskilda undervisningsgrupperna förväntar sig huvudmannen att eleverna på lång sikt ska öka sin måluppfyllelse och på kort sikt finns förväntade effekter som till exempel att eleven ska öka sin närvaro eller återgå till ordinarie undervisning. I och med att huvudmannen i detta fall har tydligt förväntade effekter så har huvudmannen också kunnat följa upp och säkerställa att åtgärderna leder till faktiska förbättringar av elevernas måluppfyllelse och närvaro.

Gymnasieskolan

Huvudmannen genomför relevanta kompensatoriska åtgärder och fördelar resurser utifrån de behov som analysen visar. Kompensatoriska åtgärder är både av generell karaktär och riktade till elevgrupper och identifierade

skolenheter. Elevbakgrundsindex används vid resursfördelning till gymnasieskolorna för att kompensera för skillnader i elevernas förutsättningar att nå utbildningsmålen. De kompensatoriska åtgärderna omfattar också exempelvis verksamhetsstöd eller statsbidrag som är riktade och som skolor kan ansöka om. Huvudmannen erbjuder skolorna stöd från olika centrala avdelningar kring exempelvis uppföljning, forskning- och utveckling, kompetensförsörjning och elevhälsa. Genom huvudmannens analys av orsaker till elevers frånvaro på några utvalda skolor har dessa och andra skolor fått stöd i att kunna arbeta mer främjande och förebyggande för att öka närvaron och därmed stärka studieresultaten hos elever med längre och upprepad frånvaro. Det handlar exempelvis om att stärka skolornas relationella arbete, utveckla undervisningen och se över schemaläggning av ämnen. Samtidigt organiserar huvudmannen sommarskola för att kompensera dessa och andra elever och därmed möjliggöra ökad måluppfyllelse. Flera åtgärder har vidtagits på huvudmannanivå vad gäller elever på introduktionsprogram. Bland annat ser huvudmannen över och ger stöd till skolor vad gäller hur skolorna utformar målen i de individuella studieplanerna samt hur målen följs upp. Vidare genomförs på huvudmannens initiativ en kompetensutveckling i form av nätverkande för skolor med introduktionsprogram. Elever med specialpedagogiskt stödbehov är en differentierad grupp där det finns flera kompensatoriska åtgärder så som specialpedagogisk verksamhet med små undervisningsgrupper och anpassad lärmiljö. Det framkommer i granskningen att en skola erhållit kompensatoriska insatser i form av ett tvålärarsystem för elever med stödbehov vilket har gett god effekt. Vidare har huvudmannen initierat ett tvärprofessionellt samarbete där skolledare och representanter för elevhälsan träffas i nätverk med syfte att stärka kompetens och utbyta erfarenheter, exempelvis kring att främja närvaron hos elever med hög frånvaro och möta elever i behov av särskilt stöd.

Av granskningen framgår att huvudmannen följer upp om de kompensatoriska åtgärderna leder till förbättringar. Detta gör huvudmannen med stöd av ett systematiskt kvalitetsarbete som omfattar en tidsplan för olika aktiviteter och indikatorer för uppföljning. Huvudmannen följer upp och analyserar gruppen elever med upprepad och längre frånvaro och hur åtgärder som genomförs på skolnivå har påverkat elevers närvaro. Huvudmannen ser en positiv utveckling av insatser som gjorts då frånvaron minskat något de senaste två åren men konstaterar att

frånvaron fortsatt är för hög. Resultaten för sommarskolans verksamhet följs också upp av huvudmannen för att försäkra sig om att verksamheten gett effekt. Vad gäller elever på introduktionsprogrammen så framkommer att huvudmannen genomför uppföljning på olika sätt, både vad gäller elevernas resultat och deras upplevelse av utbildningen. Resultaten av vissa åtgärder riktade till elever med specialpedagogiska behov följs upp genom huvudmannens kvalitetsarbete. Kompensatoriska åtgärder till enskilda skolenheter, till exempel kring undervisningsutveckling, följs upp som ett led i utvecklingsarbetet.

Vidare framkommer att huvudmannen delvis tydliggör vilka effekter åtgärderna för de identifierade kompensatoriska grupperna ska ha. Exempelvis formulerar huvudmannen långsiktiga effektmål för kompensatoriska åtgärder så som ökad måluppfyllelse eller ökad genomströmning. Det framkommer också att huvudmannen formulerar mål för enskilda skolors insatser. Huvudmannen har dock själv identifierat att de måste förbättra det systematiska kvalitetsarbetet genom färre prioriterade utvecklingsområden, fördjupad analys av dessa och tydligare effektmål. Detta är ett pågående arbete inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Huvudmannen behöver tydliggöra förväntade effekter av beslutade kompensatoriska åtgärder för respektive åtgärd.

Motiveringen till utvecklingsområdet är att huvudmannen vidtar åtskilliga kompensatoriska åtgärder utan att på förhand tydligt definiera på vilket sätt insatserna förväntas bidra till ökad måluppfyllelse för eleverna. Detta riskerar försvåra både styrning och utvärdering av de insatser som syftar till att säkerställa att elever får likvärdiga förutsättningar att nå utbildningens mål.

Skolinspektionen rekommenderar huvudmannen att konkretisera vilka specifika elevgrupper insatserna är riktade mot och på vilket sätt de kompensatoriska insatserna förväntas bidra till förbättrad måluppfyllelse för eleverna på kort respektive lång sikt. Det är viktigt att huvudmannen i sin planering anger konkreta effekter på kort och lång sikt av var och en av

de insatser som ska genomföras. Eftersom insatserna förväntas leda till ökad måluppfyllelse måste de tydligt kopplas till de nationella målen, kraven och riktlinjerna. Genom att ange vad som ska uppnås och förväntade effekter underlättas även kommande uppföljning och utvärdering.

Beslutet är fattat av Sara Carlsson, enhetschef.

I den slutliga handläggningen har Henrik Fredriksson, utredare (föredragande) och utredarna Åsa Pleiner, Anna Cervell och Sofia Granberg medverkat.

Bilaga 1: Underlag för bedömning planerad kvalitetsgranskning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Fem gruppintervjuer med rektorer.
- Sju gruppintervjuer med förvaltningspersonal.
- En intervju med ansvariga politiker.
- Dokumentstudier. Dels dokument som begärts in från huvudmannen och den offentliga statistik som finns att tillgå om den aktuella huvudmannen.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket och därmed fått möjlighet att yttra sig över innehållet.

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av bedömningsunderlag, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Bedömningsunderlagen beskriver de områden som utredarna ska granska. Bedömningsunderlagen är uppdelade i bedömningsområden. Respektive bedömningsområde är sedan nedbrutet till ett antal punkter. Dessa punkter beskriver mer i detalj vad som ska utredas, för att identifiera var huvudmannens styrkor respektive förbättringsområden finns.

Bedömningsområden

För huvudmannen granskas följande delar:

Bedömningsområde 1: I vilken utsträckning det finns en förklarande ansats i huvudmannens analys av studieresultat och resultat avseende trygghet, som kan utgöra underlag för förbättringsåtgärder inom dessa områden.

Bedömningsområde 2: I vilken utsträckning huvudmannen har vidtagit relevanta kompensatoriska åtgärder, som syftar till att elever med sämre förutsättningar ska nå utbildningens mål så långt som möjligt.

Skolinspektionen har i den regelbundna kvalitetsgranskningen valt ut två väl definierade och begränsade granskningsområden i syfte att få en djup förståelse av hur huvudmannen arbetar inom dessa områden inom en specifikt utvald skolform. De två ovanstående områdena representerar inte hela huvudmannens arbete. Inom huvudmannens ansvar för skolan finns många viktiga områden som tillsammans bildar huvudmannens samlade ansvar för sin verksamhet och det finns därmed andra områden som är betydelsefulla för ett framgångsrikt arbete. Granskningen ger dock en god inblick i med vilken kvalitet huvudmannens arbete sker inom ovanstående områden.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida: www.skolinspektionen.se

Bilaga 2: Bakgrundsuppgifter om huvudmannen

Skolinspektionen besökte huvudmannen under perioden den 10 december 2024 till den 16 januari 2025. Besöket genomfördes av Åsa Pleiner, Anna Cervell, Sofia Granberg och Henrik Fredriksson.

Stockholms kommun är huvudman för 143 grundskolor och 31 gymnasieskolor. Läsåret 2023/24 var cirka 69 400 elever inskrivna i grundskolorna och cirka 18 400 i gymnasieskolorna.